

NYITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Megjelen vasárnaponként.

Előfizetési árak: Egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr, negyed évre 1 frt 25 kr. — Községeknél, körjegyzőknél és tanítóknál 4 frt. **Egyes szám ára 10 kr.**

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. Tóth János.

Társszerkesztő: Dr. Dudek János.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Papnevelde-utca 9 szám.

Hirdetési árak: Egy háromsoros petitsor ára bélyegen kívül 8 kr. Többszöri közlésnél árkedvezmény. Hivatalos hirdetések 100 szög 2 frt 30 kr, minden további megkezdett 100 szög után 1 frttal több.

A nagy tisztogatás.

(D.) Száz éve mult, hogy hasonló jelenség fordult elő nálunk, mint a mi most a ferenczrendiekkel történik. II. József a kolostorok legnagyobb részét egy tolvonással eltörülte s vagyonukból plebániákat és iskolákat állított. Ma az illetékes hatóság, a sz. szék, ítélte az egyik hazai szerzetesrend, a ferencziek fölött s kimondta, hogy vagy visszatérnek a szabályra, recollectusok lesznek, vagy megszűnnek lenni. Adolog folyamatban van, egyes kolostorok, tagjaiknak a világi klerus körébe történt fölvétele folytán, már üresek, a recollectusok közé alig egynehány vállalkozik.

Oly különös benyomást tesz ez a jelenség, mint midőn a fa, melyet zöldnek, levelekkel, gyümölcsével megrakottnak láttott a szem, őszszel levelét hullatja. És mégis a történelem nagy keretében a mint nem szokatlan, úgy másrészt szükséges is ez a jelenség. Az egyház folyton megújuló testület, a századok nem öregítik meg: megviselhetik egyes tagjaiban, de ezektől újból és újból megtisztul s minden ilyen tisztulási folyamat, vagy amint nevezik: reformatió után elevebb, mint volt azelőtt.

Magyar egyházunk — szinte érezzük

mindnyájan — a százados élet folyamán megviselődött: fejekben és tagokban; megviselte a jó mód, a meggyengült egyházi tevékenység divata és a világias szellem. Mint az már az ilyen korszakokban történik, sok tapadt rá a világias szellemből és törekvésekből; a nagyszerű szervezet megvan, de nem nyújtja az élet képét; mindaz, a mi az igazi életnek biztosítéka: a zsinatok, az egyházlátogatás, a mindenirányu ellenőrzés kimentek a divatból. Ilyenkor szokott bekövetkezni vagy a sz. szék közbelépésére, vagy magában az egyház kebelében támadó nagy férfiak kezdeményezésére a reform. Századról századra így volt ez mindig.

A ferenczrendiek végbemenő tisztogatás csak kezdete lehet az egész soron végbemenendő reformatiónak. Hogy is volna az, hogy azok a szegény franciskánusok legyenek csupán tárgyai a reformatiónak, akiről talán éppen utoljára lehetett volna a szó s az úri-szerzetesek, kiknek már a kellőnél több tagján igazán a szerzetességből egyéb sincs, mint a szerzetesi öltöny, azok meg tovább is a közmegszólás tárgyai maradjanak.

De ezeknél se végződhetik az eljárás: a világi klerus nem kevésbé szorul reformra és magának az egyháznak egészében végre szüksége van az autonó-

miára, hogy a papi elem a világi katholicusokkal végre-valahára az életben is egységet, egy nagy testületet képezzen s ne mondja senki az egyházat papokból álló valaminek.

Hogy ez nem tetszik az illetőknek, az természetes; a történelem szerint, minden javulási korszak nagy mozgalmakkal, itt-ott felfordulással járt. Senki sem hagyja el szívesen régi útjait. De a nagy erkölcsi világrend időről-időre felállítja az emberek elé a vagy-vagy nagy kérdését s annak valósulnia kell. Ha az európai államok egyháza ezen keresztül mentek már: mi nem képezhetünk kivételt, alá kell majd hajtanunk fejünket és — kényelmünket.

Bizalmi szavazat Rosszivalnak és Komlóssynak.

Hogy miként vélekedik a lelkeskedő papság a két esztergomi gyász-kanonok felől, már ismételtelen volt alkalmunk kimutatni; most Nagy-Tapolcsányból vesszük a következő értesítést. Az esperesi kerület mindkettőnek meggyéhez tartozik; s az egyik, pláne szülőföldjének üdvözlését találhatja benne, mely így szól: — A nagy-tapolcsányi esperesi kerület papsága mult hó 31-én megtartott tavaszi gyűlésén az áldatlan egyház-politikai mozgalmakra vonatkozólag következő nyilatkozatát határozta jegyzőkönyvébe fölvenni: — „Mervadó egyházi elv az, hogy kath. hívó a szabadkőmívességgel szövethetett liberalizmusnak híve nem lehet. Nem lehet annál fogva híve a parlamenti szabadelvű pártoknak sem, és az ezen párt embereiből alakuló kormányoknak sem, a mely kormány ugyancsak a szabadelvű

A „NYITRAMEGYEI SZEMLE“ TÁRCÁJA.

A végzetes lövés.

Visszatérve egy igen kellemes, a zobori szép erdőben tett sétáról, itt egymagamban ülök, s a nálam délutánonként már szokássá vált teázás után, kis szalómon egyik kerevetén cigarettázva, pihenek, és nem tehetek róla, bocsásd is meg kedves olvasóm, nagyon merész gondolataim támadnak.

Átérezem a kis mondatnak jelentőségét, midőn egy elkéseredett író felkiált: „Oh tudomány, minő dolgokat irnak össze a te nevedben“ és lehetőleg karcolatom végén te is azt mondod majd.

Azt képzelem, hogy így »tavaszszal« az írók legszebbnek irnak, a költők legékesebben danolnak. Igen, tavasz, »szép tavaszi nap van« ma. Mivel más embertársam lelkiületét, érzelmeit, kedély-állapotát nem ismerem, csak a tulajdon »én«-emről beszélhetek, és mondhatom, hogy így »tavaszszal« fölébred bennem mindaz, a mi a lefolyt évadok alatt szunnyadozott. Lelkembem új és új vágyak kelnek, repülni szeretnék, tengereken, vizeken, hegyeken, völgyeken és bérceken, erdőkön és síkokon át a világ minden

szegét-zugát átkutatni, és ezt a nagy, szerencsétlen, profán, utált embersereget azt szeretném mind boldoggá tenni.

Nézzed csak gyönyörrel te is a természet alkotta remekeit; ha figyelemmel kíséred, léptenyomon feltalálod, vigaszt nyujtand az neked is, az élet bármilyen helyzetében. Magam, a ki szerencsés voltam sok idegen országot beutazhatni, mindig azzal a dús tapasztalattal tértem vissza ide ebbe a kis fészekbe, hogy gyönyörű lehetett ez a világ, mikor még az Isten munkájába nem kontárkodott bele az ember.

Ne higgyed már most, hogy blazirt, skeptikus vagyok és ezzel rontom az örömeid; hiszek én is még emberekben. S nem is céloim itt egy szomorú képet leírni, csak egy eseményt örökít meg e türelmes papíron, melynek emléke eltörölhetlenül vésődik emlékezetembe.

Deák koromban, tehát jó ideje már, özvegy édes anyám egy alföldi város gimnáziumába adott engem, aki tizenhat élő gyermekének legifjabb fia valék.

Egy szép nyári meleg napon legidősebb bátyám, aki akkor huszárhadnagy volt, látogatásával lepett meg. »Tikkasztó« júniusi nap volt, és Simi — így hitták bátyámat — porlepte egyenruhában, fáradtan, lóháton érkezett meg,

s lakásomon bekopogtatott. Talán elfogad képzelné kedves olvasóm, hogy egy huszárhadnagyának lova elszállásolása sokkal fontosabb és nagyobb mozzanat volt, mint az öcsce viszontlátása. Simi tehát legnagyobb fáradalmi közepett is kedves »Villám«-jának elhelyezésén töprengett.

Városunkban szintén huszárok voltak elhelyezve, s bátyám egyenesen a kapitány felkeresésére indult ügyében, de ez, a sok kérdés-ködé és tudakozódás dacára sehoh sem volt található. Mit tehetünk egyebet, mint hogy a kapitány utólagos jóváhagyásának reményében, mivel istálló sehoh sem vala kapható, bátyám saját veszélyére a lovat ennek istállójába vezetette.

A visszaérkező kapitány, durva természetű ember lévén, nem kevésbé izgékony bátyámat, mint alárendeltjét, rendkívül kiméltelen módon megleckéztette. Ennek a kellemetlen találkozásnak igen erős szóváltás, majd pedig összekocsnás lett a vége.

Hosszú és kínos perpatvar után, végre sikerült az ügyet valahogy nyélbe ütni, hogy kissé nyugodtabban gondolkodva, Simi és én együtt megvacsorálva s gyorsan haza térve fáradtan, pihenni tértünk.

párttal megalkotta a kath. egyház dogmaiba olyanira ütköző, a kath. lelkiismeret olyanira sértő, szentegyházunkat, s annak szolgálát olyanira lealázó egyházpolitikai törvényeket, a mely törvényekbe a kath. lelkiismeret soha beleszólhatni nem fog. Ha ez így áll minden kath. hívőre nézve, áll annál inkább reánk papokra nézve, kik valóságos vetséget követünk el és súlyos botrányt adunk a híveknek, ha a liberalizmus zászlaja alá szegődve, elősegítjük azt a pártot, azt a kormányt, a mely egyházunkon a mondott súlyos sebeket ejtette, a mely azt tovább is sebezni, sérteni, lealázni nem szűnik. Bizvást tehát kimondjuk, hogy a mely pap híve a liberalizmusnak, az elárulta egyházat, mert szövetségét nyílt ellenségeivel. — Es találkoznak mégis mély fájdalomkra papok, kik szerénytelenül önmagukat keresve, tul teszik magukat az egyház elvein, keresnek, nem tisztességes, sőt a választási törvénybe ütköző módon, s botrányos emberesztégetéssel képviselői mandátumot, miszerint a kormány szolgálatába állva, nem az ország, hanem per modum simoniae saját érdekeiket szolgálják. Mivel pedig érzik, hogy árulói az egyháznak, ha bevallottan állnak a liberalizmus szolgálatába, azért farizeusi lepel alatt pártkonkivüli programmal lépnek fel, de mint tudvalevő, jelöltjei a kormányhoz, és ez által per fas et nefas meg is választatnak. Mi természetesebb, mint hogy azt szolgálják azután, a kinek a mandátumot köszönik — Ha mi egyáltalában fájlaljuk, hogy találkoznak ily papok: ugy kétszeresen fáj nekünk az, hogy ip a mi egyházmegyénk szolgáltait ily szomorú látványt két országos képviselő papjában. És a mi még szomorubb, az az, hogy e két képviselő pap egyházi méltóságban álló férfiu, ez annál súlyosabb teszi a közmelegkedést, melyre ők a hírhedt stomfai s várnai választásokon való fellépésükkel, s viselkedésükkel a kath. világnak okot szolgáltatottak. A hírhedt választásokkal önmaguk is hírhedt lettek, elítelve a kath. közvélemény által. — Mi ebbeli mely fájdalomunknak jegyzőkönyvileg is akartunk kifejezést adni, először, hogy fájdalomunkat kegyelmes főpásztorunk atyai színe előtt elpanaszolva lelkünknek enyhülést szerezzünk, másodsor, hogy hitvallomást tegyünk politikai erzelmeinkről, a mely soha sem lehet más, mint a mely az egyház elvével, s érdekeivel összhangzásban van.

Magán tulajdon.

Szeretném megkérdezni Nyitra megye alispánjától, hallott-e valamikor róla és sejtje-e, mi fele esodabogár lehet az a „magán tulajdon.” mert megengedem, hogy sejtje, de hogy nem tudja, vagy ha tudja, annak respectálására semmi fele hajlandóságot sem érez magában: azt következtetnem kell az alábbi esetből.

Zslkóc község határában fekszik Vaniga pusztá, mely a rajta átvezető utakkal együtt a zslkóci 146. sz. tjkvből kitetszőleg Ocskay Rudolf

Gyönyörű nyári est volt, a hold egész szépségében világítá be a tájat.

Haza érve, a redőket gondosan lebecsáztottam szobámban egy gyertyaszál világítása mellett, Simi kitette utitáskájából a szükségelt tárgyakat, és rövidke kis beszélgetésünk után mindketten nemsokára az ifjuság egészséges, zavartalan álmába szenderültünk.

Első mély édes álmunkból azonban egyszerre egy erős, hatalmas lövés ébresztett fel, és halljuk mindketten, a mint a golyó a szoba padlóján végig-végig gurul. Oh élénk képzelődés.

— Simi hallottad?

— Hát te?

— Hallod a golyót?

— Ide gurult! És nézzed, dacára a sötét szobának, nézzed itt az ablakfa burkolatán a golyó által fúrott rést? Ezt a gömbölyű lyukat látod? Onnan jött a golyó.

— Ki lehetett az?

— Ez nem lehet más, ez senki más, mint az az alávaló kapitány! Ez az ő műve, ezt boszúból követte el.

A gyáva nem mert oda állítani szemtől szembe maga elé, hanem orgyilkos módjára éjjel támad meg orozva.

borii nagybirtokosnak képezi egyedüli, kizárólagos tulajdonát. Ezen magán utak egyikét Nyitra megye alispánja, illetve az ő neve alatt az állam-építészeti hivatal a községi közlekedési közutak hálózatába szintén felvette. Mikor Ocskay Rudolf egész véletlenül értesült arról, hogy az ő kizárólagos tulajdonát képező utat a vármegye, előzetes meghallgatása, sőt előzetes értesítése nélkül egyszerűen közutnak minősíti s a közutak hálózatába bevonta. — beadványt intézett Nyitra megye alispánjához, a melyben kijelentette, hogy az ő kizárólagos tulajdonát képező utat, csak kisajátítás után hajlandó közutnak átengedni s elég vakmerő volt azt a kijelentést is megkockáztatni, hogy Nyitra vármegyében és különösen a galgóci járásban a hatóságok a tulajdon szentségét nem respectálják. — Ezen beadvány folytán Nyitra vármegye alispánja arról értesítette a tiltakozó telekkönyvi tulajdonost, hogy „a községi közlekedési közutak hálózatába 38. sz. a. felvett raskóc-karkóci közut zslkóc-karkóci szakaszánál ezen község között létező két út közül az előzetes közuti hálózatba vétetni, a melyeknek jelenten is megvan a közuti jellege és nem az, mely magán tulajdon képez.” — s egyúttal azért a hallatlan vakmerőségért, melylyel a jelen esetben kétségtelen igazságot kimondani merészkedett, megindította ugyancsak a tiltakozó telekkönyvi tulajdonos ellen a kihágási eljárást, a kit aztán a galgóci főszolgabíró kötelegszerű szent meggyőződésből makacsáig behajthatlanság esetén 5 napi elzárásra változtatandó 50 frt pénzbírságra ítélte.

Ily. Ocskay Rudolf a galgóci főszolgabíró ítéletében nem nyugodott meg, hanem felebbezett az ellen Nyitra megye alispánjához: — előadta felebbezésében az okokat, melyek miatt a főszolgabíró előtt meg nem jelenhetett s a melyek elmaradását és azt, hogy neki a törvény előtt bujkálni szándékában sem volt, eléggé igazolja s kérte, hogy kimaradása igazoltnak vételessék s neki védelme előterjesztésére alkalom adassék. — A főszolgabíró azonban az előterjesztett okokat figyelembe nem véve a felebbezést felterjesztette Nyitra megye alispánjához, ki az ítéletet saját indokainál fogva helyben hagyta.

Ez a rövid tényállás, a melyet elmondani, belőle a természetesen folyó következményeket levonni s a közigazgatási hatóságok eljárását ismertetni éppen az úgy közérdekű voltára tekintettel szükségesnek találok. Közérdekű az úgy, mert a mi megtörtént ma Ocskay Rudolfal, megtörténhetik holnap akár melyik családapával, ha nem szabadelvű, csak legyen neki egy pár hold birtoka, s azon keresztül egy dülő utja. Szüksé-

Ettől az aljas tettől fiatal lelkeknek egész utálatával fordultam el. Hogy is maradhat meg ilyer emberen az a fényes egyenruha, mely mindig ideálom netovábbját képezte.

Perse másnap tagadni fog mindent. Ez teljesen hozzá illik az ő gyáva jelleméhez. Pfuj!

Igy beszélgettünk a sötétben.

— Na várj csak, gyujtsál gyertyát.

A megvilágított szoba, ó szörnyűség, vértől festve tárult elénk.

— Szent Isten, annyi vér! Ez borzasztó. Nem vagy megsebezve?

— Nem. Hát te?

Nagy bámulatunkra egyikünknek sem volt semmi baja. Kis vártatva bátyám megtölté revolverét, és előre. Ez vért kíván, mondá, s a következőket vezénylő szilárd, katonás hangon:

— Vedd a gyertyát kezvedbe és nyissad ki az ajtót. Felkeressük és lelövöm azt a gazembert. Ez csak az ő műve lehet!

Végig jártuk izgatottan, félőrülten az egész udvart, lesve és keresve a gonosztevőt. Mondhatom magamnak is bátorságot adott a bátyám föltöltött revolvere. S a vér látása engem is szokatlan ingerültté tett, mint egy tigrist. Jaj an-

ségesnek tartottam a tényállás előadását azért is, mert kénytelen vagyok az ügy egyes részleteiről a nagyközönségtől kért szives felvilágosítást.

Először is, hogy lehetséges az, hogy ha a közigazgatási hatóságok által igen jól ismert föld-birtokosnak magán utját az ő meghallgatása nélkül egyszerűen elveszi a vármegye, s ez a föld-birtokos telekkönyvezett tulajdonjogában bizva tiltakozó beadványában esetleg megsérti a vármegyét: akkor a megye alispánja őt a kihágási eljárás kellemeiben részesítse ugyan, de eszé ágába se jusson a dolog érdemében a jogot, az igazságot vagy csak a méltányosságot is, akár csak egy szónyi oltalomban részesíteni?

Másod sorban nagyon leköteleznie engemet bárki, a ki megmagyarázná nekem: hogy néz ki egy magán tulajdon képező ut, a melyeknek közuti jellege van, — mert a kérdéses ut Ocskay Rudolf állítása, s a telekkönyv bizonyossága szerint határozottan magán tulajdon képez, a vármegye kijelentése szerint pedig annak közuti jellege volt ezelőtt is és van most is!

De eltekintve mindezekről Ocskay Rudolf a telekkönyvi tulajdonos elítélhető volna-e akkor, ha beigazolódik az, hogy az ő állítása igaz, s a kérdéses ut csakugyan magán tulajdon képez? Elég van-e téve az igazságnak azzal, ha Ocskay Rudolfra azért, mert megmeri mondani, hogy az ut az ővé s azt ingyen a vármegyének átengedni nem hajlandó, — rászóznak rövidesen 50 frt pénzbírságot, hogy megmutassák: a vármegye tudása csalhatatlan, véleménye szent, intézkedése sérthetetlen, — az ellen tiltakoznia senkinek sem szabad, ha mindjárt a vánkost veszik is ki a feje alól? — Nem adnak neki alkalmat arra, hogy az uthoz való kizárólagos tulajdoni jogát kimutassa, hanem a helyett, bár a rendelkezésre álló hivatalos adatokból is könnyű volna megállapítani, hogy igaza van a tiltakozó telekkönyvi tulajdonosnak — elverik rajta rövidesen a port s azzal akarják megmutatni, hogy nekik és nem a tulajdonosnak van igaza? Méltányos eljárás-e az, hogy akkor, a mikor az államépítészeti hivatalnak egy hatalmas baklövéséről van szó, a melyet hivatalból is kötelesek kiigazítani, ilyen büntetésekkel akarják a jogorvoslatoknak utját vágni s szabálytalan eljárásukat, elpuskázott dolgaikat a korrektség mezébe bujtatni?

Pedig csak nézzük és vizsgáljuk a vármegyei alispánnak a beadványra vonatkozó feleletét! „Az előzetes felvetetni, a melyeknek közuti jellege van.” Ime! Ő maga sem állítja, hogy nem sejtették meg a magán tulajdon; ő maga sem állítja, hogy valóban a közuti jellegű utat vettek

nak, kit a sors véletlenül élénkbe hoz, azt könnyörtelenül ledurrantjuk, ha mindjárt ártatlan is.

Csalódva visszatértünk, nagy tanakodva és újra vizsgálva a szobát, és iszonyúnak tartjuk a vesztő-helyet. Egyszerre bátyám torka szakadtából egy szünni nem akaró hahotába tör ki, és oh mit konstatálunk mindketten?

Simi utitáskájából este lefekvés előtt egy üveg a meleg nyári napokban üdítő ital gyanánt használt málna-szörpöt tett a szekrényre, a melyet mindig szokásból magával hordott, mivel faluról-falura utazva, ez a málna-szörp frissítőnek mindenkor bevált. A többi szükségelt holmival ezt az üvegcsét is a szekrény tetejére tette. A nagy juniusi meleg erjedésbe hozta az üveg tartalmát s lévén erősen bedugaszolva, a szörp az üveget szétrobbantotta.

Az ekzpozíció volt a lövés, a golyó, melynek gurulását oly élénken hallottuk, a kilőtt dugasz volt, mely a szoba padlóján elég hallhatóan kopogott végig, és a sok vér, ez volt a kilocsant málna-szörp.

Igy történt meg valósággal vélem ezen rémes história.

Gypsi.

fel a közuti hálózatba, de elég, hogy az *előzött!* Az akarat megvolt s ez a fő és nem a kivétel! Ha tehát az alispán ur bírsággal akarja sújtani egyik alantas hivatalnokát s tévedésből Ocskay Rudolfot bünteti meg 50 frt erejéig, — vagy ha szivarra akar gyujtani, de a szivar helyett Ocskay Rudolf házat gyujtja fel, az nem baj, mert nem így akarta, nem így „előzöttatott általa” és ez a fő.

Minél elbizakodottabb valaki, annál többször csalódik s akkor szokta a legnagyobb baklövéseket elkövetni, mikor leginkább bizik a maga csalhatatlanságában! Jó lesz az alispán urnak a nagyon hangoztatott igazságszeretettel és tárgyilagossággal alább szállani. Sz—s.

Szolgabírói tulkapás és egyházi főhatósági aluszékonyság.*

Nyitramegye Szobotist községében állami népiskolát állítottak fel. Annak dacára azonban ugy a katolikusok, valamint az ág. evangélikusok is a saját népiskoláikat, míg az állami népiskolát majdnem kizárólag csak a katolikus disszidensek gyermekei látogatták.

A hatóságok törekedtek az állami iskola látogatását minden tőlük telhető módon előmozdítani, de az lassan ment. Különösen szemet szúrt a kath. népiskola.

A katolikusok közt fenálló *példás egyetértés* alkalmasnak látszott a kath. népiskola megszüntetésének elérésére, a minek természetes következménye az volna, hogy kath. gyermekek kénytelenek volnának az állami iskolába járni.

Megkezdődött tehát a katolikusok közt — fájdalom — nem szokatlan aknamunka.

Szobotiston a régen meglepedett német anabaptistáknak, a kik azonban a kath. egyházba visszatértek, külön iskolájuk volt. 1859. évben ezen megtért anabaptisták és a többi kath. hívek közt olyan egyezés jött létre, hogy azon iskola közös katolikus népiskola lesz, melyet közös erővel tartanak fenn, de abban a német nyelv kötelező lesz, s két tanító fog alkalmaztatni.

A tankötelesek száma utóbbi időben — az állami iskola felállítását követően — 60-ra apadván, a katolikusok egy része panaszt tett, nem kutatjuk kinek kezdeményezésére, nem az egyházi, hanem a világi felettes hatóságnál.

A nyitramegyei kir. tanfelügyelő jelentést tett erre a vallás és közoktatási miniszternek, de ettől 75,700/97. sz. a. olyan rendeletet kapott, hogy a panasz alaptalan, mert a tankötelesek száma csakis 60, egy tanító tehát elég, s a német nyelv is taníttatik az iskolában, semmi hatósági intézkedésre tehát szükség nincsen, s csakis arra utasította a kir. tanfelügyelőt, hogy a magyar nyelv oktatását ellenőrizze, a minek különben az iskola Szeghy László plébános egyházi és Stettina Ignác ügyvéd világi iskolaszéki elnök felügyelete alatt fényesen felelt meg.

Zavarok voltak az iskolaszéki tagok választásánál is, minek folytán az egyházi főhatóság 1896. évi december hó 2-án kelt rendeletével nevezte ki az iskolaszék tagjait.

Ezen kerülő uton tehát a kath. népiskolát megszüntetni nem sikerült. De hát az emberek leleményesek, megkíséreltek más módot.

Az elégedetlen katolikusok dr. Szále Lajos szenici főszolgabíró útján *felmondották* a katolikus iskolaszéknek az *iskola használatát*. Lakás felmondása vagy használatának megszüntetése tudvalevőleg bírói utra tartozik, de hát a főbíró ur megtette nekik ezt a szívességet, hiszen ő jó katolikus.

* Mások okulására.

Midőn azonban a kath. iskolaszék a felmondás ellen írásbeli tiltakozást adott be, a főbíró ur 1897. évi április 28-án kelt 3481/97. sz. végzésével azt válaszolta, hogy „az ügybe befolylni magát illetékesnek nem vallja.”

Az 1897-iki tanév befejezte után az iskolaszék az épületet kitisztította, a tanító lakását rendezte, de midőn evvel készen volt, fogta magát a községi bíró és a vele tartó katolikusokkal együtt felnyitatta az épületet, új lakatokat csináltattak, s az épületet erőszakkal foglalták el.

Az iskolaszéki elnökök távirati panaszszal fordultak az esztergomi egyházi főhatósághoz, a vallás s közoktatási miniszterhez, a megyei alispánhoz, de panaszukra egyik sem hederített. Segélyt kértek Szále főbírótól is, de ott is hiába. Kénytelenek voltak tehát az 1897/98-iki tanévet *bérelt helyiségben* megkezdeni.

Hét hónap mult el eredménytelenül, a nélkül, hogy akár az egyházi, akár a közigazgatási hatóságok bajukon segítettek volna.

De nem hiába ügyvéd az iskolaszéknek világi elnöke, fogta magát s az egyházi elnökkel egyetemben 1898. évi január hó elején pert indított a birtokhaborítók ellen a szenici kir. járásbírósnál, a hol Martényi Sándor kir. járásbíró ur a tárgyalást január hó 22-ére tűzte ki, s a még az napon hozott ítéletével a kath. iskolát az erőszakkal felfoglalt iskolaépület *használatába visszahelyeztetni* rendelte, s habár az alperesek felebbeztek, *ítéletének végrehajtását el is rendelte*.

Erre a kath. iskola ellenesei természetesen nem számítottak. A bírói ítélettel szemben egyebet nem tehettek, mint hogy felebbeztek és panaszkodtak Szále urnál.

Ez 1898. évi február hó 21-én ki is jött a járási orvossal Szobotistra, megvizsgálta a kath., az ág. ev. és a zsidó iskolákat, s február 22-ről keltezett 1590/98. sz. nevezetes határozatában a kath. népiskolának *bezárását* rendelte el és pedig nemcsak a bérelt helyiségben, hanem az elfoglalt régi épületben is, a hol évtizedeken át két tanteremben folyt a tanítás, egyuttal azonban az oktatás folytatását *azonnal* megtiltotta, határozatában szöszerint emelvén ki, hogy: „a szobotisti állami iskola helyiségei elég tágasak és berendezettek: a tanköteles gyermekek befogadására. Ezen határozatot a főbíró ur különben avval okolta meg, hogy az iskola a közegészség és közrendészet követelményeinek meg nem felel, de az ág. evangélikusok és a zsidók iskoláiban, habár véleménye szerint a közegészség s a közrendészet követelményeinek azok sem felelnek meg, a tanítás folytatását megengedte.

A mit tehát a kath. iskolaszék a kir. járásbírósnál megnyert, azt a főbíró ur, a ki hét hónapig nem ért rá ez ügyben eljárni, a bírói ítélet kieszközlése után töle nyomban elvonta.

Csakhogy az ügyvéd nem olyan nagyon ijedős; Stettina és Szeghy iskolaszéki elnök urak magukat a *regi iskolaépületbe* 1898. évi február 26-án *biroilag bevezették*, s azóta ott a gyermekek oktatását zavartalanul folytatták, a főbíró határozatát pedig megfelebbezték.

A főbíró ur határozata tehát a bírói ítélettel szemben csütörtököt mondott, s már csak a felebbezések elintézése volt hátra.

Izgalommal várta mindkét fél ügyének végeldöntését.

A megyei alispán határozata nem is késett soká, mert Markhot alispán ur 1898. évi március hó 2-án 12240/98. sz. határozatával *megsemmisítette?* sőt kitanította, hogy neki az *iskola bezárásához joga nincsen*, hanem tessék az 1868. évi XXXVIII. t.-cikkhez szorosán alkalmazkodni.

A bíróság előtt folyamatban levő perben pedig f. évi május hó 25-én került a felebbezés tárgyalásra a nyitrai kir. törvényszék felebbezési tanácsánál. Elnök volt: Horváth József, bírák: Palásthy Vilmos és dr. Argay Béla. A felebbe-

zési bíróság a szenici kir. járásbírósnak ítéletét helybenhagyta: s ilyképen, mivel további felebbezésnek helye nincsen, a kath. iskolát régi jogai végérvényesen visszahelyezte.

A szobotisti kath. iskolaszék elnökeinek buzgósága folytán a kath. iskola ügye ily módon fényes győzelmet aratott az áskálódókkal szemben.

Szárazon adtuk elő a tényeket. Nem fu-zunk hozzá kommentárt, sőt Szále főbírónak eljárását sem jellemezzük, hanem még csak arra utalunk, hogy hát hol volt az egyházi főhatóság, mi akadályozta abban, hogy a távirati panaszra az erőszakkal elfoglalt s a főbíró által törvényellenesen bezárt kath. iskola jogainak megvédése érdekében tekintélret latba nem vetette?

Hátha Szeghy egyházi elnök ur nem oly buzgó, s ha Stettina világi elnök ur véletlenül nem ügyvéd, hanem pl szegény földműves volna, s ők az ügyet oly hévvel nem védik, vajjon az egyházi főhatóság aluszékonysága mellett megmaradt volna-e a katolikusoknak az ő népis-kolájuk?

Az egyházi főhatóságra ez ügyben bátran idézhetjük Vörösmarty szavait:

Hol késsel az éji homályban?
Századok ültének el, s te alatto: mélyen engésső
Fényesül jársz egyedül.

Gondolkodó.

Városi közgyűlés.

A május hó 31-én délután 3 órakor tartott közgyűlésen a napirend előtt Sinkovits Károly kérdést intézett a polgármesterhez a népesedési statisztika iránt. Palásthy Vilmos kikelt a polgármesternek azon eljárása ellen, hogy a közgyűlési meghívókat későn küldte ki. Ruinay polgármester mindenek előtt Palásthynek válaszol, kijelentvén, hogy a meghívók már pénteken, május hó 27-én lettek szétküldve. A polgármester bejelenti továbbá, hogy Bende Imre püspök díszpolgári okmánya elkészülvén, az június hó 2-án déli 12 órakor fog a főpápnak átnyújtatni, s kéri a képviselőket, hogy minél számosabban esatlakozzanak az általa vezetendő tisztelgő küldöttséghez. — Szimida Kálmán multkori interpellációjára felvilágosítást ad a polgármester, hogy meggyőződött arról, hogy iskolaköteles fiúk csakugyan munkába használtattak. A polgármester ezen viszály állapotot azonnal büntetés terhe alatt betiltotta. Végül reflektál a polgármester Sinkovits Károlynak az ülés kezdetén felhozott interpellációra, kijelenti, hogy az alispáni időszaki jelentés az anyakönyvi hivatal adatai alapján készül, és a halálesetek közé azok is vétettek fel, melyek a megyei kórházban voltak.

Következett a napirend: A rendőrkapitány ápril havi jelentése fontosabb, vagy érdekesebb mozzanatokról nem tesz említést. A lakosok száma ápril hó végén volt: állandó lakosok 16846, cselédek 773, és 214 idegen, így tehát az összlakosok száma a katonaságon kívül 17823. Dr Kallai Armin kéri a rendőrkapitányt, hogy a pékekre és sütőkre fordítsa figyelmét, kik legutóbb kartellal állítottak fel az iránt, hogy csakis kis súlyú és rosszabb minőségű süteményt készítenek, kéri tovább figyelemmel kísérni a helybeli kofákat, kik az itteni piacot teljesen hatalmukba ejtettek. Rédeky rendőrkapitány jelenti, hogy a pékek dolgába, a sütemények súlyára nézve nincsen semmi köze, a minőségre nézve volna ugyan, de a városi orvos többször megvizsgált már rosszul sikerült és gyanus kinézésű süteményeket, de ezeket élvezhetleneknek nem találta. A mi pedig a kofák általi visszaélést illeti, arra nézve nem tehet semmit, mert a piacot rendező szabályrendelet még a miniszteriumnál van jóváhagyás végett.

A városi tanács előterjesztése a 165,000 frtnyi kölcsönnek tárgyában u. m.

1. az északnyugati vasút építéséhez hozzájárulásként . . . . . 50,000 frt
2. Glasner József vállalkozónak . . . . . 40,000 „
3. a vágóhid építési költségre . . . . . 32,000 „
4. az izr. népiskola építési költségéhez hozzájárulásként . . . . . 7,000 „
5. az építendő tűzoltó szertárra . . . . . 18,000 „
6. a városi lebegő adóságokra . . . . . 7,325 „
7. A jelen kölcsön megszerzési költségeire és 1/2 évi kamatra . . . . . 11,000 frt-

nyi már megszavazott és engedélyezett összegek felvétele iránt a polgármester felhatalmaztatik, hogy ez ügyben valamely pénzintézetnél lépéseket tegyen. Rudnay polgármester kér és kap is felhatalmazást arra nézve, hogy a tervezett menteleplaktanya felépítésére szükséges 160,000 frt előteremthetése iránt szintén bocsátkozzék valamely intézettel tanácskozásba, úgy a mint a tervezet és ajánlat a miniszteriumtól jóváhagyva leérkezik, az építkezés azonnal megkezdhető legyen. Grünfeld Náthán szeretné tudni, miért kell Glasner vállalkozónak újabb 40,000 frtot fizetni. A polgármester megjegyzi, hogy a már felvett és kiírtatott nagy összegben a kövezési és csatornázási munkálatok máris közmegelegedésre elkészültek. De a vállalkozó még utólag kövezési munkát kért, azaz a város alsó részében a földalatti csatornák nem voltak. Külömben ez összeg már régen meg van szavazva.

A hiduteának kockakövekkel való burkolására 6560 frt szavaztatik meg azzal, hogy ezen összeg a költségvetésben belül nyer fedezetet, mi miatt újabb községi pótlék kivetése nem fog bekövetkezni. Dr. Thuróczy Károly közegészségügyi szempontból kívánja, hogy a hidutea is láttassék el csatornákkal.

A városi tanács előterjesztése a marhavasárkó alkalmával eljáró hatóságok külön díjazása tárgyában, elhatároztatott, hogy a vasárnapon napi 2 frt, az állatorvos 2 frt, a marhavasárkó kezelő 1 ft 20 kr, az írók 80 kr, a rendőrmester 1 frt és a rendőrök 60-60 krnyi díjban részesüljenek. A színházban örszolgálatot teljesítő tüzoltók díjazására a város ez évre 100 frtot szavaz meg, a kervevény minden évben megújítandó.

Feitscher Ernő ügyesnek 191 frtos számláját 1893-tól 1897-ig teljesített ávozes munkáért Oeskey szanvevő kitagosaolta, és 119 frtot nehezményezett azért, mert a teljesített munkák után nincsenek városhatóságilag ellenjegyzett okmányokkal támogatva. Rudnay polgármester szintén konstatálja azt, de tekintettel arra, hogy a kifogásolt munkák mégis teljesítettek, és pedig a laktanya parancsnokság utasítása alapján, nem lenne méltányos eljárás, hogy az iparos kereseménnyel elesen. Kéri az összeg megszavazását, kijelentve, hogy a laktanya parancsnokságával érintkezett, hogy a mennyeiben a laktanya épülete elemi károk folytán javítások szükségeltetnek, azok előzetesen a városnál bejelentendők, és a városkapitány adja ki az utalványt.

Singer Ignác városi aljegyző nyugdíjaztatása iránti kervevénye akként intézetett el, hogy tekintettel a 25 évi szolgálatára, a nyugdíj szabályzat értelmében évi fizetésének 70%-ára van igénye és így részére 420 frt évi nyugdíj június hó 1-től folyosittatik; tekintettel a hosszú időn át tett kiváló szorgalmas tevékenységére a nyugdíjazott aljegyzőnek, az általa a nyugdíjalap javára meg fizetendő 40 frt 25 kr járuléka elengedtetik, és azonkívül jegyzőkönyvi elismerés nyilváníttatik. Az emigy üresedésbe jött aljegyzői állásra Markovics Sándor rangszerint legidősebb városi írók lett helyettesítve, ki nyomban le is tette a hivatali esküt és elfoglalta az 5 perce elárult aljegyzői széket. Kubinyi Endre ez alkalommal kéri a polgármestert, hogy Meroy Agoston felfüggesztett városi főjegyzőnek fegyelmi ügyét végre valahára veglegesítse, mert a városra nézve nagy teher egy rendes főjegyzőn felül még egy felfüggesztett főjegyzőt is fizetni, és lakberrel ellátni, kiknek hasznai már hónapok óta nem veszi a város.

Rolfess Bernát és vele együtt 1859. évben Hannoverből Nyitrara költözött és letelepedett és azóta köztünk folyton élő 6 család magyar honosítása megengedtetik.

A város utcáinak ápril havi légszeszvilágítása 495 frtba került.

Morton József és ifj. Weiss Dávid nyitrai vállalkozóknak a városkapitány által kiadott vámentességi igazolványok ügyében akként határozott, hogy vámművekben való bíráskodás a járási főszolgabíró jogkörébe beosztatik. A város ezen határozatot önkormányzata tekintetében serelemesnek találta, felebbezett a kereskedelmi miniszterhez, ki a megyei közigazgatási bizottság határozatát megsemmisítette és a bíráskodási jogot a városkapitányra ruházta — a mint őt ezen jog törvény szerint illeti. Az ülés 1/26-kor véget ért.

Ujdonságok.

Bende Imre nyitrai püspök ur ő méltósága f. hó 4-én szombaton a délutáni vonattal hosszabb bermalási körútra indult Kondor István

sz-széki jegyző kíséretében. Ő maga június hó 5-én Baanban bermal, hol ugyiltszik nagy fogadtatásra készülnek, mert egy nyitrai pyrotechnikus is odautazott. Június 6-án Kosztolna-Miticeen, 7-én Alsó-Motesicon, 8. Ribénben, 9. Szka-csánban végzi az urnapi körmenetet s másnap ugyanott a bermalást. Jun. 11-én Szucsánban; 12-én Rudnón, 13-án Novákon, 14-én Chinoránban, 15-én Bossányban és 16-án Apponyban.

Személyi hírek. Ő Felsége Wenczell Antal kanonokot és esztergomi szeminariumi rektorát apátta, dr. Halmos Ignácot nagyszombati kanonokká nevezte ki. — Rieszner Kázmér számtanácsosi segéd a bécsi közös főszámvevőnek, a te szolgabíró volt. — Egykori barmintetetséges fia, számtanácsossá lón kinevezve. — Szatmári István nyitrai vármegyei közigazgatási gyakornoknak, Praxa János pedig sasvári anyakönyvvezetőnek neveztetett ki.

Egyházi hírek. Nécsey Endre, volt nyitra-alsóvárosi plebános május 31-én lón a nyitrai káptalanba installálva. Vele együtt fekozatos előleptetésben részesültek: Malatinszky József a trencsényi főesperességre, Simbó Antal a zsolnairai és dr. Bobok József a gradnai főesperességre. — Csak hogy ez előleptetés ismét esupán ideiglenes, mivel az előbbi kandidáció illetőleg kinevezés egy évnél tovább hagyta üresedésben a szallumot, s ez alatt Durdik kanonok költözött ki az elők sorából. Kivánatos volna, ha a miniszteriumnál nem húzódnék egy soka a kinevezés, mert reméljük, hogy a halogatás által nem azt akarják bebizonyítani, hogy az illető urak: a szükség nincsen. — Kuliflay Antal felső-szrnyei ideiglenes administrator hasonló minőségben küldetett Dohnyánra; Nyitrán pedig ideiglenes plebános-helyettesse Hevera János segédlelkész lett kinevezve. — Bielek József dohnyáni esperes-plebános életének 68-ik, áldozásának 45-ik évében május 28-án elhunyt. A megboldogultban egyszerű, de jóra való, becsületes papját vesztette el az egyházmegye, kit hívei őszinte könyekkel kísérték örök nyugalomára.

A nyitrai püspök diszpolgársága. Nyitra város meg a múlt évben diszpolgárava választotta Bende Imre püspököt ötven éves jubileuma alkalmából. A kékselyemmel, ezüst verettel gazdagon díszített, pompás művű diszoklevelet ma nyújtotta át a püspöknek Nyitra város küldöttének, melynek elen dr. Rudnay Sándor polgármester szép beszédet intézett a püspökhöz, ki mély meghatottsággal köszönte meg a nyitraiak ragaszkodását és annak jelet, a diszoklevelet.

Tudorrá avatás. Tegnap avatták tudorrá Puchovszky Bálint fiatal paptársunkat és udvari papot Budapesten. Hittudori értekezése: A keresztség szentsége, dogmatikus és jogi szempontból. Fialat barátunkat élete ez ünnepies pillanatában szívből melegen üdvözlöljük!

Hírek a papnövendékek köréből. A hittudományokat végzett nyitrai papnövendékek felszentelése a következő napokon megy véghez: jun. 25-én tonsura és kisebb rendek, 26-án a szubdiaconatus, 30-án diaconatus és jul. 2-án az aldozári rendet veszik fel. — A papneveldei újoncok felvétele pedig jul. 1-én történik, felvétetnek a 4., 5., 6., 7. és 8. osztályt végzett tanulók, kik előző napon, jun. 30-án a püspöki irodában jelentkezzenek.

Himen. Borcsányi István a gr. Hunyady-féle uradalom somogy megyei gazdatisztje május hó 31-én örök hűséget esküdött Krencsey István nyug. nyitrai telekkönyvvezető leányának, Izabellának.

Halálozás. Ozv. Piarcsék nep. Jánosné szül. Zink Franciska f. é. május hó 29-én, életének 87-ik évében Nyitrán elhunyt. — Kubinyi Jenőné szül. Nürnbergi Izabella, Kubinyi J. volt berencsi káptalani gazdatiszt neje, május 31-én jobblétre szenderült. — Szále Istvánné szül. Tersztyánszky Jozefa, Szále István nyitrai tszéki bíró neje, élte 59. évében, Verbón f. évi június hó 1-én elhalálozott. — Béke poraikra!

Nyitra megye közp. választmánya f. é. június hó 14-én ülést tart.

A nyitrai oltáregylet június havi közös isteni tiszteletet az alsóvárosi plebánia-templomban tartja Ürnep utáni vasárnapon, f. hó 12-én. E napon a nevezett templomban az isteni tisztelet a következő sorrendben fog végez-

tetni: Reggel 6 órakor szentség-kivétel és szent mise, fél 7-kor tót isteni tisztelet, fél 9-kor szent mise, 9-kor szent beszéd, utána ünnepi nagy mise és körmenet. Délután fél 6 órakor litánia áldással, mely után a szentség be-étetik. Az ünnep előestéjén szombaton, a szent-ségimadás délután 6 órakor veszi kezdetét. Kérvének a tagok, hogy úgy a székesegyház, mint az alsóvárosi plebánia urnapi ünnepségén minél számszámban jelenjenek meg, hogy az egylet mind a két körmenetben testületileg vehessen részt. A székesegyházban csütörtökön, Urnapján, az isteni tisztelet reggel 8 órakor kezdődik.

A tanév vége A nyitrai püspöki hittudományi iskolán folyamatban vannak az érvégi vizsgálatok. Június 1-én a neveléstanból és a katechétikából 2-án a filozófiai volt vizsgálat; 9-én lesz az erkölcstanból, 10-én a dogmatikából; 17-én az egyházjogból, 18-án a sz. irástudományból. Utána a theologusok hazatávoznak szünidőkre.

Az üresedésben lévő nyitrai, mocsónoki, bela: és kisucajhelyi plebániaakra június 30-ával konkurzus hirdet az utolsó püspöki körlevél. Kivált a két első betöltése iránt nagy az érdeklődés; a püspök ur a sok érdemes közül megtalálja majd a legeredmesebbeket.

Hangverseny. A nyitrai zenekedvelők egylete június hó 19-én a tavarnoki uradalmi vendéglő nyári helyiségében tűzijátékkal és confetti-dobalással egybekötött hangversenyt rendez.

Bermalás Nyitrán. Pünkösdi hétfőjén Nyitraegyházmege főpásztorja központi híveit részesítette a bermalás szentségében. Az idő nem volt éppen kedvező, előző nap egész nap szakadt az eső, mely a bermaláskor megszűnt ugyan, de azért ólmos fellegek takarták az eget. A piaristák templomát annak dacára is zsufolásig megtöltötte a hívő közönség, sőt jó fele a templom előtti terre szorult, hol a nyitrai tüzoltók kezezték sorlatot és tartották fenn a rendet. Az isteni tisztelet reggel nyolc órakor vette kezdetét. A nagy sz. misén maga a megyés püspök ur pontifikált, azután Szujda Kálmán segédlelkész alkalmi sz. beszéde következett, mire megkezdődött a bermalás, mely — 1453 egyenről lévén szó — egész fél 2 óráig tartott. A szertartás alatt a felsőbb leányiskola növendékei Mária-dalokat énekeltek a choruson. Örömmel láttuk, hogy Nyitra város és közel környéke minden rétege, még a legmagasabb is ádvette a maga részét a Pünkösdi-szentségből. A templom előtt természetesen a leguagyobb eléiksg uralkodott.

„Liliom!” A legjobb hírnevű „Liliom” vászon elbúsítási telepét Nyitra és vidéke részére csakis Krauss Vilmos és társa nyitrai cégnek adtuk át és kizárólag ezen urakat bíztuk meg az eredeti „Liliom” vászon elarusításával. Figyelmeztetjük tehát a tisztelt közönséget, miszerint minden másnemű, úgymint „Hazai”, „Margit” stb. név alatt forgalomba hozott vászonfélék értékeltelenbb utánzatok és nem tőlünk erednek. A „Liliom” vászon vállalat.

Magas vendég. A pöstyéni furdőben az uralkodóhoz egyik tagja, Ferdinand toscanai nagyherceg, Maria Valeria kir. hercegnő apósa, csúzs bántalmának gyógyítása végett tartózkodik. A magas furdővedég katonai pontossággal végzi az előirt furdőrendet, korán kel, s ha az idő engedi, hosszabb sétákat tesz. A főherceg bántalmait miatt már több hírneves külföldi gyógyfurdót keresett fel, míg a göcöllői udvari vadászat alkalmával az ottani orvosok baját elmondta, ki is sietett a világhírű pöstyéni furdő használatát ajánlani. A nagyherceg az orvos tanácsát elfogadva Pöstyénbe ment, a hol is rövid idő alatt fájdalmai nagyban alábbhagytak. A nagyherceg nem győzi a furdő nagyhatású gyógyerejét eléggé dicsérni, és megígerte, hogy a legmagasabb körökben fogja ajánlani.

A holicisi járás tankötelesei. Az 1898/99. évi a holicisi járásban a következő számú tankötelesek irattak össze: Holicson 990 gyermek, Eghellen 815, Kopesányban 505, Kuttin 812, Vradiston 189, Kátón 119, Kis-Pritzsdon 96, Mokrihájon 170, Szentistvánfalván 101. Coborfallván 141, Tövisfalun 75, Lopasson 71, Vleskovánban 131, Vidoránban 86, Radosócon 271, Oreszkön 42, Kis-Kovalón 68, Chropón 107, Vészkan 109, Unintán 287, Radimón 107, Péterfalun 240, Lettnicen 160, Brockón 521, összesen 6213 gyermek.

Frank Ferenc halálához egyik kedves barátunk és íróársunktól a következő sorokat vettük: Kömlő, 1898 május 31. Kedves barátom! Magilletődéssel olvastam lapod mult szá-

mában dr. Dudek barátunknak kegyeletes megemlékezését a boldogult Frank Ferenc piarista rendfőnökről. Mint volt egyik első tanítványa mondhatom: olyan volt, aminőnek Dudek jellemezte. De pótlólag, mint nyitrai ember, hadd adjak hozzá valamit. Frank Nyitrán kezdte tanári pályáját. 1865-ben történt, midőn Nyitrán az ötödik gimnáziumi osztályba jártam, hogy B. S. piarista kispap tanárunk, a ki eszes, de immorális ember volt, hirtelen elmozdított a tanárságtól. Úgye később a nyitrai törvényszék börtönében nyert befejezést. Azonnal gondoskodni kellett a pótlásáról, az akkor Nyitrán volt theologiai tanfolyam növendékeiből Stancel és Frank rendeltettek ki a tantárgyak átvételére. Így lett Frank tanárunk a második félévben, átvevén a magyar nyelv és irodalom tanítását. Igazán megszerettük, nemcsak szelíd, kedves modora, hanem előadásának megnyerő volta miatt. Most is emlékszem, hogy hónapokon keresztül csak egy kis költeményt elemeztünk, Kis János dalát: „Az idő eljar.” Most is 33 éve, emlékszem a költemény minden szavára. S. Frank e kis darabhoz fűzte előadásait. Minden hangzó, minden szó, minden mondat, s annak szerkezete, maga a költemény külső, belső kritikája, közmondások, vonatkozások minden szóba kerültek, akár egy felső rendű magyar nyelvi tanfolyamban. Soha sem feledelem el előadását, annyit tanultam belőle. S ha később teljesen magyar vidékre kerültem, — Budapest, mint a magyar egyházirodalmi iskola tagja, azután Egerben az „Irodalmi Szemle” mellett, mint annak főmunkatársa, valamit írtam, valamit tehettem az egyházirodalmi téren, szívesen vallom be, annak első csirái a boldogult Frank előadásaira vezethetők vissza. Négy-öt éve Pesten egy piarista barátomat meglátogatván, benéztem Frankhoz is, ki akkor házfőnök volt. S ő oly kedvesen emlékezett vissza első tanítványaira, nyitrai tanárságára. Ugyanezen szerény, kedves modor jellemezte, mint egykor. Jól esett a háladatos megemlékezés e kifejezését, már, most sirja felé helyeznem. Non omnis moritur. Have pia anima! Szinida Viktor.

Ötéves bakter. A nyitravölgyi vasut sarluská-üzbeghi állomásán f. hó 3-án a Galgócról jövő vonat egy ottani őrnek ötéves fiaiskája megállította. A merész kis fiú oda állt a sínek elé, s a robogó vonat elébe barátságosan köszöntgetett kopott kalapjával. A mozdony természetesen megállott, nehogy a kis gyermeket eltapossa, de a kis bakternek azután magánoktatást adtak, hogy miként és mikor kelljen a vonatot egészen szabályszerűen megállítani.

Pichler és Olayék figyelmébe. A „Selmecbányai Híradó”-ban a következőket olvassuk: *Koldus honvéd.* Huszár volt s vitézül harcolt a szabadságharcban, vitézségi érme; megcsukult keze feje, két fejsebe, lábának két helyen törése. Más kitérítés soha az életben nem érte; de ő ezzel is meg volt égedve, Kossuthért kapta. De a behégedt seb idővel meújult s megfőrt az evekkel együtt a húszat, kiről egy sárga papírszelet alapján a fővárosi kórházban kikutatták, hogy 78 év előtt Selmecbányán született. Erre ide küldték, szülővárosába, neki teljesen idegenbe, mely neki más alap híján egyebet nem adhatott, mint egy koldusbarcát. A bárcá is nehéző neki, a koldulás sem áll jól ahhoz a tisztos ósz szakálhoz; e mellett lába sem bírja már az agg testet, s így nem esoda, ha az éhenhalásnak nevé elébe a szegény huszár. Hogy ez be ne következék, megnevezzük őt, biztosra vesszük, hogy akadnak jószívű adakozók, a kik megkönyörülnek rajta, a kinek az a fővágya, hogy abba a kecske-óba mehessen lakni, amelyből gazdája a kecskét a minap eladta. Neve: Habacsok Mihály, kora: 78 év, lakása: az Ujakra melletti Csunderlik-ház kecskeója, de csak azon esetben, ha az ember barátok oda segínek, hogy 1 frt 20 krnyi nagy tartozását lefizetheti és 1 frt lakbért előre letehet. — Ezek a Kossuth-bothuszárak itt alkalmat találhatnak tisztelni Kossuth emlékét. Tessenek ezt megbotozni, akarjuk mondani megsegíteni, hanem hát Pichler hogyis mondja a magyar? bűdös — a penztől.

Az orr szépsége. A berlini orvosi társulat utolsó ülésén dr. Joseph Jakob ismertette azt az esetet, amelynél először próbálták meg az orrot, ennek szépsége érdekében, operatív módon megkisebíteni. Egy uri embert rendkívül nagy és nem epen szép orra teljesen melancholikussá tett. Egyszer meghallotta, hogy a nagy fület már sikerült rendez alakúvá tenni és azt gondolta, hogy a mi megjárja a fülnél, az helyén van az orrnál is. Röviden, az operáció fényesen sikerült és az illető ur orra ma már a legjobb társaságban is megjelenhet.

Selyemtenyésztés Nyitramegyében Nyitramegye területén az elmúlt évben az előzőkhöz képest jelentős szaporulat mutatkozott. Még mindig ugyan a kezdet nehézségeivel küzdünk, próbálkozunk, de már is tagadhatlan haladás észlelhető. A selyemtenyésztő községek és puszták száma (11) 44. A selyemtermelők száma (14) 520. Termeltetett az egész vármegyében összesen (167 klg. 10 dkg) 3308 klg. 59 dkg. selyemgubó. A termelők keresete volt termelt gubóik után (144 frt 47 kr) 2839 frt 42 kr. A selyemparral foglalkozók keresete gyárakban, raktárakban stb. volt (183 frt 81 kr) 2846 frt 24 kr. Összes kereset, mely a selyemtenyésztéssel és selyemparral foglalkozóknak kifizetett, volt (328 frt 28 kr) 5685 frt 66 kr. (A zárjelben foglalt számok az 1896-ra vonatkoznak.)

A trencsényi élet. Ily címen lapunk múlt számában rövid közlemény jelent meg, melyre vonatkozólag azt az értesítést vettük, hogy íróját teljesen jó szándék vezette, megakadályozni akarván esetleg máshonnan jöhető közleményt, miután ő maga sem barátja annak, ha a paptársak egymás jó híre iránt nincsenek kellő kímélettel. A mi a tényeket illeti, nagy örömről szolgál, hogy a róluk hozott hírt az illető egyházi férfiak javára módosíthatjuk. Krasznay Károly házfőnököt felkérték a főispán üdvözlésére és, hogy elvállalta, a keresztény felebaráti szeretet által áthatva tette, a mely szeretet betegségénél, szerencsetlenségénél nem ismer különbséget ember és ember között. Politikába soha sem ártja magát. Öcséséről csak téves információ folytán keletkezett „figyelmit” emlegető hír; különben sem volna valami nagy dolog, a mikor az utolsó közgyűlés maga is kénytelen volt foglalkozni azzal, hogy a bíróság sorban bírságotlítja a jegyzőket és a kik a legnagyobb pontosság mellett sem kerülhetik ki, hogy az új hagyatéki eljárásból kifolyólag illetlen szerencsében ne részesüljenek. Ugyanakkor ama vélemény is nyert kifejezést, hogy talán csak a törvénynek a körülményekhez nem egészen illő alkalmazása következtében szenvednek a körjegyzők s az ügy megvizsgálásával az alispánt bizta meg a törvényhatóság. A közgyűlés után rendezett társaságban, így mondja az újabb értesítés, már azért is részt vehettek az ott megjelent papok, mert az a kitérítés Baugya Gusztáv főjegyzőnek szólt, kinek a papság körében is sok ismerőse és tisztelője van; és ők legkevésébbet tehetnek róla, ha valamelyik felszólaló nem számolt e körülményvel s megfeledezett a hangoztatott bekeről. (Tehát a Sipka körül minden esendes. Szerk.)

Öngyilkossági kísérlet. Szobotiston május hó 30-án egy odaváló Jahoda János nevű 46 éves, nős napszámos életuntságból zsebkesével nyakának erét felvágta, s csak gyors segélynek köszönhető, hogy teljesen el nem vérzett. A súlyosan sebesültet az ottani állami kórházban ápolják.

Óriáskigyó mint majomszelidítő. Szerdán este, a nagy vihar után, izgalmas látvány tanui voltak a bécsi állatkert látogatói. Az ujonnan érkezett óriás páviánokat ugyanis a napali ketecből az ottól csapóajtóval elzárt éjjeli ketecbe akarták terelni. A két hatalmas állat azonban semmi kedvet sem mutatott, hogy zavartassa magát, ápolójuk hiába hívogatta, hiába szurkálta őket hegyes vasrudakkal, nem tértek északra nyugóhelyükre. Fáklyákat gyújtottak, hogy azok fénye izzó be az állatokat, de e helyett a tűz még jobban feldühösítette őket, úgy, hogy vad haraggal rázták a ketrec vasrudait és fogsikorgatva ugráltak az ágakon. A felügyelő végre egy óriáskigyót hozott, mert tgvalevőleg a majmok a kigyóktól félnek legjobban. *Perzina* felügyelő az éjjeli ketecbe ment és felnyitotta a csapóajtót, hogy a kigyót a majomketecbe bocsássa. De a kigyó a felügyelő ellen fordult és megharapta az arcát és az ápolót is megharapta. A közönségen rendkívüli izgatottság vett erőt, de *Perzina* felvilágosította őket, hogy a kigyó nem mérgező. A kigyó ezalatt becsuszott a ketecbe és egy ágra kusztott fel, a két pávián pedig ijedten ugrált a ketecben. Az óriáskigyó szuró szemekkel figyelte az állatok mozdulatait; a közönség visszafojtott lélegzettel nézte a kigyót. Ez hirtelen felugrott és az egyik páviánra vetette magát. A majom ügyesen kikerülte és arra az ágra ugrott, a melyiken a másik majom ült. A kigyó egy percig pihent és azután ismét kezdődött az üldözés több szerencsével. Mig az egyik pávián merész oldalugrással a csapóajtón át eltűnik, sikerül a kigyónak a másikat elérni. Írtózat ragadta meg a nézőket. A majom félelmében

óriási ugrással fenn terem az ágon, a honnan egy ugrással eléri a csapóajtót és eltűnik. A közönség eljénzésben tört ki.

Akasztfő-humor a szerkesztőségéből. Egy angol lapnak a szerkesztője, akinek sok ügyes-bajos dolga van az olvashatlan, rosz kéziratokkal, következő tanácsokkal szolgál munkatársainak és levelezőinek: — Mindaddig míg mással írhat, ovakodjék írásra tollat és tintát használni; mert az írás így könnyen olvasható lenne, s nem eléggé vonná magára a szerkesztő és szedő figyelmét. — Ha a véletlen mégis kényszeríti, hogy tollat és tintát használjon, hát akkor messziről kerülje a fordításnál az itatóspapíros használatát, az már régen kiment a divatból. — Ha valami malacot csinál, ugy ezt nyelvvel lehet legalkalmasabban eltávolítani. Ezáltal ugyanis nagyobb térre s egyenletesen terjed ki. — Értelmes szedő egész boldogságát találja abban, ha ezáltal legalább husz szó olvashatlanná lesz, és ő azokon a fejt törheti. Magunk is láttuk, hogy ilyenkor óráhosszat tanakodtak rajta és káromkodtak, mint a matrózok, ami a jó kedvnek esalhatatlan jele. — Pontozást soha se használjon. Magunknak pokoli örömtünk telik abban, ha kitalálni kell, hogy ön mit akar voltaképpen mondani. A mondat elején nagy kezdőbetűt használni teljesen elavult szokás; így legalább kenyünk-kedvünk szerint alkalmazhatjuk a pontozást. Ez amúgy is plebejus izlésre vall, s még azt lehetne belőle következtetni, hogy oktatását valamely nyilvános tanintézetben nyerte. A rosz írás ellenben lángészre vall. — Írás közben csukja be a szemét és írjon oly olvashatatlannul, amint csak lehet. A tulajdonnevek írására nem kell különös súlyt fektetni, mert szedőink nevének ismernek minden embert az egész világon, s már a kezdőbetű is elegendő, hogy kitalálják a kérdéses nevet; igaz ugyan, hogy a minap is Réczey Katinka helyett *Részeg Kalitka* szedtek, de intelligens olvasó az ilyeneken fenakadni nem fog. — Igen előnyös a papírosnak mindket oldalára írni, mert a nyomdában a kéziratot sokszor darabokra vágják, s ilyenkor a szedők ujonganak az örömtől, ha az összefüggő sorokat felcserélik, vagy nem tudják megtalálni. S ha már tele van írva mindket oldal s még néhány száz sor hozzáadandó marad, azt az Isten szerelméért ne írják valahogy új papírosra, mert az megbocsáthatatlan pazarlás volna, hanem írják *keresztbe*. Az ilyen levelezőt, szeretőt, ha olyankor egy magányos kuckóban a kezeink közt volna.

A tanítók segélypénze. A nagytapolcsányi kath. főelemi iskola, múlt hó 28-án megtartott rendes havi gyűlésén tárgyalás alá vette két érdemes, s buzgó tanítójának folyamodványát is, a melyben ők, tekintettel a nagy drágaságra, drágasági pótlék cím alatt némi segélyt kérnek: az iskolaszék méltányolván e kérésüket, s miután az iskolaszék pénztára nincs azon kedvező helyzetben, hogy a kívánt segélyt megadhatná, elhatározta: hogy folyamodványilag fordul ő eminenciája a hercegprímáshoz, miszerint a folyó évre, két tanítója fölszegélyezésére 50—50, összesen 100 forintot a nagytapolcsányi templom pénztárából utalványozzon ki, miután e kiadáshoz a kegyúr már is a maga belegyezését teljes készséggel megadta. Vajha e példa sok követőt találna — írja tudósítónk — legalább ott, a hol a templomi pénztárak ily szent célokat is támogatnak.

Hírlapírás forradalomkor. Milánóban f. hó 7. 8. és 9. napjain tudvalevőleg forradalom dult. Az ottani „Corriere della Sera” című lap most kántálja el az akkor átelt keserveit. A betűszedők nagyobb része a külvárosokban lakik, s ezek a lázadás napjain az utcai barrikádok és harcok miatt, nem jöhettek a nyomdába. A szerkesztőség úgy segített magán, hogy a mult számról véletlenül megmarad kész szedést: „Az építész reformjáról” című cikket közölte a lázadás első napján, ami mindenesetre furcsán festett az ágyubömbölés és puskaropogás közepette. Másnap egy uriember beállított a szerkesztőségbe, egy cikk kéziratával, mely az „építész reformjáról” akart válasz lenni. A szerkesztő azon megjegyzésére, hogy hagyjuk a dolgot a közbéke helyreállításáig, most a lázadásról kell írunk, az uriember fölindulva vágott közbe: „Nevetséges!” Gyilkosságnak, hecnak, barrikádnak és ágyuszonak jut hely a lapokban, de a kultura és művészet komoly kérdésével mindig roszkor jön az ember! Mondá és kéziratát zsebrevágva, dühösen csapta be maga után az ajtót. Mikor a véres eseményekről szóló tudósítások ki voltak szedve, a papírt küldött emberek azzal tértek vissza, hogy a papírmagazinhoz, mely a nyomdától a 3-ik utcában

van, nem lehet hozzájutni, mert az utcát a katonaság elzárva tartja. A közleményeket tehát meg kellett rövidíteni, és a lapot csak két oldalnyi terjedelemben kiadni, minthogy a keznel levő papírkereszt többre nem volt elég. Amint most a két oldalnyi formát a gépbe emelték, a gázmozgást nem tudták mozgásba hozni, mert a gázgyár munkásainak egy része sztrájkolt s a meglevő kevés légszest az utcai világításra tartotta vissza a gyár. Mit volt mit tenni, mint hamarosan géphajtó embereket keríteni s késedelemmel bár, de mégis kinyomni így a lapot. Hanem a kihordók nem jöttek el a lapert s az értök küldött szedőgyereknek kijelentették, hogy ők bizony új-ságot ki nem hordhatnak, hiszen majdnem minden kapu alatt ütlegelik az emberek egymást. És a mit a kihordók lehetetlennek hittek, az néhány előfizetőnek mégis sikerült a barrikádokon, katonai kordonon stb. át megtalálni az összeköttetést a szerkesztőséggel, utat törtek maguknak oda és roppant szemrehányásokat tettek a szerkesztőnek, hogy még ilyen eseményteljes, mozgalmas napokon sem kapják meg rendes időben a várva várt lapot; ha még egyszer előfordul, nem járják többé a „Corriere della Sera“-t!

A szökék pusztulása. Ha hinni lehet — és miért ne lehetne? — egy angol physiologusnak, a kék szem és a szöke haj két-háromszáz év múlva már csak a múlt emlékei közé fog tartozni. A statisztika tanúsága szerint ugyanis a szöke nőknek átlag csak ötvenöt százaléka megy férjhez, míg a barnák közül hetvenkilenc talál férjet. És a történelem megerősíti a statisztika ez adatait. Homer szerint a görög harcosok szökék voltak; ma a görögök tulnyomó száma fekete. A régi gallok vöröshajjak voltak, utódaiknak gesztenyeszínű furtjeik vannak, — már tudniillik annak, a kiknek van. Néhány száz év múlva, ha ez így halad, az eljövendő Barnum mint valami csodateremtényt fogja mutogatni az utolsó szöke embert.

Berith Achim Lejehidim. *Megjött már a Messiás!* ezzel a kijelentéssel lepi meg a zsidó közönséget legbuzgóbb Krisztusban hívő Judavits L. S. György, volt izr. rabbi, lakik Budapesten, VII. Hernád-utca 19. Judavits tiszteletadó ur tudniillik új módját ajánlja minden zsidó-kérdés megoldásának. Az ő kijelentése a zsidók számára tudniillik az, hogy az az új *Messias*, a kit buzgó hitsorsosok az ó-testamentum, különösen pedig a talmud alapján várnak, rég megérkezett és nem más, mint Jézus Krisztus. Az a zsidó cím, melyet hírnök elé irtunk és melyet magyarra így fordít le: *Testvéries összeköttetés a zsidókkal* — Judavits új folyóiratának lesz a címe, melynek rendeltetését ő maga így mondja el: „Égy keresztény irányu, de zsidó betűkkel és zsidó nyelven megírt havi folyóiratot óhajtok megindítani. Célja ennek: ily módon bevinni a zsidók közé Jézus Krisztus szellemét. Hagyományos babonája a zsidóságnak ugyanis, hogy csak-ís az szent előtűk, a mi zsidó (heber) nyelven van írva. Mint volt zsidó pap jól tudom, hogy egyedül a Talmud zavaros tanai azok, melyek e másként buzgó lelkű népnek megterését akadályozzák. Pedig a századokon keresztül megírt nagy mű. (Talmud) világosan reá mutat Jézusra, csak hogy ezt elrejtí a profán szemlélő elől, az ott felhalmazott óriási hagyomány és babona által. A Talmudból kimutatni tehát Jézus istenségét, ebből beigazolni azt, hogy az atyák epedő vágya Jézusban már beteljesült, és így képtelenség Mózes törvényei alapján feltartani a zsidó vallást.“

Nyílt tér.

(E rovatban közöltékért nem vállal felelősséget a Szerk.)

Köszönetnyilvánítás.

Mindazok, kik boldogult drága nőm temetése alkalmából megjelenésükkel fájdalomban osztozni szívesek voltak, — fogadják e helyütt szívből eredő köszönetemet.

Nyitra-Ivánkán, 1898. június hó 3-án.

Kubinyi Jenő.

Köszönetnyilvánítás.

Mindazoknak, kik felejthetlen nagynéném *sz. F. Ivancsek Nep. Jánosné*, szül. *Zink Franciska*

urnó, volt magy. kir. udv. ügyvivő özvegyének temetésén megjelentek és részvétük nyilvánításával fájdalomunkban osztoztak, ez uton mond köszönetet

A gyászoló rokonság.

Nyilatkozat.

A „Nyitramegyei Szemle“ közelmúlt számában egy közlemény jelent meg, mely szerint a nagy-tapolcsányi kir. járásbírósg Sramka Mihály raicsi lakos és gazda ellen emberölés vétsége miatt bűnvizsgálatot indított és hogy a bűnvizsgálat a Nyitra-Zsámbokréten székelő két orvos ellen is ki van terjesztve azért, mert állítólag ezeket Sramka Mihály megvesztegette, hogy a sérült Csaprnka hullájának hivatalos boncolásakor oly látleletet állítsanak ki, mely a halottnak természetes halállal való kimulását állapítja meg és Sramka Mihályt a bűnfejtő eljárás alól fe menti.

Miután Nyitra-Zsámbokréten csak két orvos van s azok egyike én vagyok tisztelettel alulírott s így nevem is egy súlyos bűntényre hozott szoros kapcsolatba, nem tűrhettve nevemnek ily súlyos váddal való meghurcoltatását, ártatlanságom érzetében és reputációm érdekében kérem tisztelettel a tekintetes szerkesztőséget, kegyeskedjék b. lapja legközelebb megjelenő számában jelen soraimnak, melyekkel a valódi tényállást legjobb tudomásom szerint leírom, helyt adni. A tényállás következő:

Múlt évi szeptember hóban egy keddi nap délutánján Csaprnka nevű beteghez lettem hívva. Csaprnkát állítólag Sramka Mihály raicsi lakos koresmából oly módon kilökte, hogy Csaprnka testével fején átesett, minek folytán súlyos betegnek feküdt. Miután a beteg külsőleg semmi féle sérülést sem észleltem, a beteg azonban egész testét átjáró heves fájdalomról panaszkodott, határozott diagnosist nem állapíthattam meg teljesen, közömbös szert írtam elő (jodkalium) a betegnek; a diagnosist megállapítását fentartottam magamnak későbbre.

Reá következő napon, tehát szerdán reggel eljött hozzám Sramka Mihály s könyörögve kért, hogy tekintve miszerint Csaprnka szegény ember, gyógykezeljem őt a legjobb tudásom és lelkiismeretem szerint, nem kímélve semmi fáradságot s egészségének helyreállítása céljából tegyek meg minden lehetőt, mi csak hatalmamban áll, ha nem is lesz teljesen ép és egészséges, s ha koldus is lesz, csak hogy életben tartsam fel a sérült beteget, ő fáradozom szívesen hajlandó érdemem szerint honorálni. Sramkának ama kérdésére, mennyit kívánnék Csaprnka gyógykezeléséért kijelenttem, hogy miután Csaprnka hetekig betegeskedhetik s előre meg nem állapítható ideig leend gyógykezelésem alatt, 100 frtnyi honorariumot követeltem Sramkától. Ámbátor Sramka az összeget magasanak tartotta, készségesen lekötölte magát az általam kívánt összeg lefizetésére s azonnal 25 frtot fizetett kezeimhez a kikötött 100 frt honorarium fejében. Következő nap, azaz csütörtökön újból meglátogattam a beteg Csaprnkát. Állapotát annyiban találtam rosszabbnak, hogy az egész testben magas fokú hűdészerű gyöngeséget észleltem. Miután ezen felül húgyhólyagja telve s erősen kifeszítve volt s ő testi gyengeségénél fogva fogva vízelni nem volt képes, catheter segítségével kiürítettem a hólyagot, s már akkor figyelmen kívül tettem Csaprnka feleségét arra nézve, hogy én hátgerinc sérülést esetleg kifecamodást gyanítok.

Szükségeket rendezve haza utaztam. Alig hogy a községet elhagytam, utánam futott Sramka Mihály és összekulcsolt kezekkel kért újból, hogy tegyek meg mindent Csaprnka életben maradásáért s a kikötött honorarium fejében ismét adott 25 frtot, kijelentvén, hogy a hátralékot másnap megküldeni fogja. Másnap tényleg követelésemmre küldött 30 frtot.

Sramka Mihályt én azóta nem láttam s csak f. é. május hó közepé táján találkoztam vele Zsámbokréten marhavásárkor. — Csaprnka csütörtök este meghalt s rákövetkező vasárnapon lett a hulla dr. Hoseliz Ferenc ny.-zsámbokrési járás-orvos s dr. Fridrich Alajos nagy-tapolcsányi kórházi orvos által hivatalosan boncolva.

Körorvosi hivatalos utazásom közben értesültem Alsó-Vesztenic községben arról, hogy vagy két óra előtt hivatalos boncolás céljából egy bizottság utazott Raicsra. Az ügy érdekelt engem, kíváncsi voltam megtudni milyen nemű sérülés érthette Csaprnkát s azért átkocsiztam a szomszédban fekvő Raics községbe, azonban későn jöttem, mert a hulla már boncolva a koporsóba beszegezve volt. Kérdést intéztem dr. Fridrich-hez, mit találtak a hullán, milyen sérülést, erre

azt a választ kaptam: semmit. Ezután bemutattam magam a helyszínen volt eljáró vizsgáló bírónak mint a halott Csaprnka gyógykezelő orvosa, mire a vizsgáló bíró azt mondta, hogy megkímél engem Tapolcsányba a bíróság elé való utazástól s ott nyomban kihallgatott arra nézve, mit észleltem és tapasztaltam Csaprnka gyógykezelése alatt. A hozzám intézett kérdésre kijelenttem, hogy a beteget sokkal rövidebb ideig gyógykezelttem, mintsem határozott diagnosist megállapíthattam volna.

Ezek után tovább utaztam, a boncoló orvosok pedig a boncolási jegyzőkönyvet szerkesztették.

Kifejezetten mondom, hogy én Csaprnka elhalálozásának okáról semmiféle véleményt nem adtam, de tölem senki sem is kért vagy kívánt.

F. é. május hó 21-én a hulla exhumálva és újból megvizsgálva lett s állítólag halált okozó sérülés nyomait észlelték a boncoló orvosok. Ennek következtében Sramka Mihályt a vizsgálóbíró letartóztatta s vallatóra fogta. Sramka vallomásaiban kijelentette, hogy ő az orvosoknak pénzt adott és nekem 80 frtot, de valószínűleg Sramka megelégedett azt kijelenteni, hogy Csaprnkát én az ő kérésére gyógykezelttem, s hogy a nekem fizetett összeget ő a kikötött honorarium fejében adta.

Ezeket előadva, minden tárgyilagosan gondolkozó ember ítéletére bízom azt, valjon én, a ki Csaprnka hulláját sem nem láttam, sem pedig a hulla boncolásánál részt nem vettem, semmiféle veleményt ki nem állítottam, valjon az én személyem okozati összefüggésbe hozható-e azon bűnténygel, mely a boncoló orvosok által kiállított esetleg kedvező látleletből ered.

Kiváló tiszteletem kifejezése mellett vagyok Ny.-Zsámbokréth, 1898. május hó 31.

Kadarász Gusztáv,
mint tanu.

Dr. Viltsek Adolf,
körorvos.

Kadarász Endre,
mint tanu.

Közgazdaság.

Hitelszövetkezet Nagy-Surányban. Nagy-Surányból, hazánk ezen elsőrendű ipartelepéről a következőket írják: Mult szombaton Meskó Pál a nyitramegyei gazdasági egyesület tevékeny titkára nálunk Nagy-Surányban előtervezetet tartott egy „Hitelszövetkezet“ alakítása ügyében. A szövetkezet — hosszú vajadás után — vegre-valahára nálunk is megalakul. Eddig 500 részvény van aláírva. Ez lesz Nyitramegye egyik legerősebb szövetkezete. A szövetkezet címe: „Nagy-Surány és vidéke“. Hozzá tartozik Nagy-Surány, Kis-Varad, Egyháznagyszegh, Malomszegh, és a környékbeli puszták. Az alakuló gyűlés f. h. 9-én délután 3 órakor lesz. Az alakuló gyűlésről majd annak idején értesítem. (Szívesen vesszük! Szerk.) — A szövetkezeti eszme terjed tovább, mert ugyanezen időben Köpösdön, Üzbégben és Semptén is alakult hitelszövetkezet. A nép mindenütt hamar megbarátkozik az eszmével, csak azon csodálkozik, hogy miért nem jöttek már régebben ilyesmivel segítségére.

A Nyitramegyei Gazdasági Egyesület május hó 31-én tartott közgyűlésében elhatározta, hogy takarékpénztárálag kezelt 15,000 frtnyi alaptőkéjét az általa létesítendő, vagy már létesített hitelszövetkezeteknél fogja szövetkezeti váltók ellenében elhelyezni. Az egyesület ily módon akarja a szövetkezeteket a kezdet nehézségein átsegíteni. Elhatározta továbbá, hogy a vármegye központján szintén szövetkezetet létesít, mely szerves összefüggésben fog állani a vidéki szövetkezetekkel.

Sörárpa bemutatás Bécsben. A Nyitramegyei Gazdasági Egyesület, a Gazdasági Egyesületek Országos Szövetségének mult évi közgyűlésén indítványozta, hogy Bécsben egy sörárpa bemutatás rendeztessék. Az indítványt a közgyűlés mint gyakorlati jelentőségűt a magáéva tette. A szövetség végrehajtó bizottsága május hó 27-én tartott ez ügyben ülést, s a bécsi sörárpa bemutatás rendezésével a Nyitramegyei Gazdasági Egyesületet bízta meg. A sörárpa bemutatás Bécsben börzén, vagy ennek közvetlen közelében, valamely alkalmas helyiségben lesz rendezve, s célja az, hogy a magyarországi sörárpat minél több kereskedő, sör és malátá-gyáros megtekinthesse, illetve, hogy a bemutatott minták után tájékozódhassék az iránt, hogy hol milyen és mennyi sörárpat vásárolhat. A bemutatás egy börzénapon lesz rendezve, midőn nemesak a monarchia,

hanem a szomszédos államok kereskedői is meg szoktak jelenni Bécsben, s így ezeknek alkalmuk nyílik idej sörárpa termésüket a minták után megismerhetni. A termelőnek nem kell tehát mindenféle mintákat küldenie, mert elég ha Bécsbe küld 5 kg-nyi mintát, ezt aztán nem egy-két, hanem néhány száz kereskedő, sör és malátagyáros fogja megtekinteni. Ennek meg lesz az a nagy előnye, hogy a helyi kereskedőn kívül olyanok is fognak a jó sörárparra reflektálni, a kikkel eddig a termelő nem állott összeköttetésben. A melyik termelő mintát küld árpájából a bécsi bemutatásra, ezáltal semminemű kötelezettséget nem vállal magára, érdekében áll azonban, hogy az eladandó készlet minőségének megfelelő mintát küldjön, mert a kereskedő ki fog szállni a termelőhöz, s személyesen is meggyőződik, vajon a garmadában lévő készlet egyezik-e a bemutatott mintával. A bemutatás minden termelőre nézve díjmentes lesz. A termelő költsége annyiban áll, hogy 5 kg-nyi árpát küld egy erős vászonszacskóban a rendező bizottság címére bérmentve Bécsbe. A sörárpa bemutatás közvetlenül aratás után fog megtörténni, midőn a sörárpát leginkább keresik. A kik a sörárpa bemutatáson részt venni akarnak, szíveskedjenek a Nyitrai Megyei Gazdasági Egyesület titkári hivatalánál már július hó folyamán jelentkezni, hogy az egyesület már előzőleg tájékozva lehessen a beküldendő minták száma felől.

Irodalom.

Jókai a „Magyar Könyvtár”-ban.

A Lampel-féle kiadó cég vállalata, mely már is diadalmasan küzd a német Reclam-füzeteknek Magyarországon való elterjedése ellen, az íróvilág köreiből is mindenütt őszinte rokonszenvvel és jóindulattal találkozik. Most maga Jókai Mór is a vállalat munkatársai közé állott, több igen nagy érdekű munkáját engedve át a M. K.-nak. E munkák elsője most jelent meg; címe: „Emlékezés Rudolff trónörököséről és egyéb beszédek.” Még mindenki emlékezhetik arra a remek szónoklatra, melylyel Jókai annak idején a m. t. Akadémia közgyűlésén a szerencsétlen királyfi emlékének áldozott és a mely ketsekvül a legszebbek közé tartozik, a mik a koszosz író tollából folytak. Jókai füzeté mellé *Petőfi* Sándor prózai munkáinak egy füzeté sorakozik. A nagy költőnek kevésbé ismert elbeszélései és legszebb hírlapi cikkei vannak egybegyűjtve a füzetben. A magyar irodalmat még egy név képviseli a most megjelent sorozatban: *Kozma* Andoré, a ki egy esomó „Vig Elbeszélés”-sel gazdagította a vállalatot. A külföldi irodalom termékei közül *Poenak* világhírű *Rejtélyes történetei*-ből kapunk kétöt, *Tolnai* Vilmos fordításában, aztán pedig *Schiller* egyik legszebb drámáját, a *Messinai Menyasszonyt*, melyet iskoláinkban sokat olvasnak. Mind e füzetek 15 kr.-jával egyenként is kaphatók minden könyvkereskedésben.

CSARNOK.

A földi s a mennyei kenyér.

— Úrnapi gondolatok. —

Elmélkedem a földi szorgoskodásról, csodálom az ernyedetlen kitartást s a bámulatos türelmet.

Nézem, csodálom a vasuti hivatalnokokat s azok alantas közegeit, a kik nemcsak a napot, hanem az éjet is áldozatul hozzák hivatásuknak, csak hogy a vasuti közlekedés ne legyen megakadályozva s az utasok élete veszélyeztetve.

Terhes a vasuti szolgálat s mégis mily odaadással teljesítik nehéz kötelemeiket s mily ragaszkodással, szeretettel viseltetnek hivatásuk iránt. Talán a lelki üdvök biztonsága keblüket ezen érzetekkel tölti el? . . . Könnyűvé teszi nehéz pályájukat? . . . Nem lehet mondani; hiszen a köteleesség teljesítése igénybe veszi összes idejüket s ritkán érnek rá Istenhez emelni gondolataikat, törődni lelkükkel. Nem a talvilági élet, hanem a földi rövid élet biztonsága teszi azt. Fáradoznak lankadatlanul nappal-éjjel, úgy bent az állomás helyiségeiben, mint kint a pályá-

udvaron a vágányok pontos irányítása körül, vagy pedig a száguldó vonatokon. Az a folytonos sürgés-forgás történik nappal, történik éjjel és miért? a mindennapi kenyérért.

Nézem az ügynökök seregét, azok kitartását, a mint házról-házra járnak, mutogatják, kínálgatják, dicsérik portékáikat. Ha egyik helyen megbámulják, a másik helyen könnyitenek terhén egy-két tárgy megvétele által, örül, meglegedett, feledi a gúnyos megjegyzéseket, elutasításokat, melyeket buzgóságáért itt-ott aratott. Mondjátok csak miért vállalkozik ily lealázó s fáradságos munkára?! A mindennapi kenyérért, egy szebb, egy jobb jövőnek a reményében.

Hallgatom a gépek zakatolását, nézem az emberek egész raját a legnehezebb munkák körül fáradozni, az izzadság ül homlokukon, a tenyer bőre megkérgesedett, az erek duzzadtak . . . ezer kéz iparkodik minél előbb túladni munkáján, hogy ismét újra foghasson, a mig csak az alkony be nem következik, s szabad levegőre ki nem bocsáttatik. Sőt vannak esetek, a hol a nappali munkásokat újak váltják föl, hogy éjjel folytathassák azt, a mit a nappaliak félbehagytak. Dalolással oszlatják álmoságukat, örömmel hallgatják a kakasok szavát s nézik a sötétség oszladozását. Dolgoznak, fáradoznak és miért? A mindennapi kenyérért! Mert élni akarnak s szeretnének életben tartani azokat is, a kik en szívének csüng, a kik munkaközben is magukhoz vonzzák gondolataikat s szívének érzelmét.

Ezáltal történik az ipar s a kereskedelem fellendülése; falvak, városok fölvirágzása s az egyesek jóléte.

Ha tespedés fogná el az egyedeket, ha feledésbe menne a jövő, a család, a mindennapi kenyér: a társadalom tönk felé közelednék. De az ember szeretettel eltelve az élet iránt, kész minden áldozatra, szenvedésre. Aldoz, szenved önmagáért. Aldoz, szenved embertársáért. Aldoz, szenved hazájáért.

Hogy ez így van, könnyen megtalálhatjuk a nyitját a jelenlegi lelki tespedésünknek, a mely alól senki sem vonhatja ki magát, legyen az pap, a vagy világi ember. A levegő miazmákkal van telítve. Úgy látszik, hogy élünk, pedig az nem a valódi élet, mert Attól, a ki maga az élet, aki önmaga eledelünké, mindennapi kenyérünké lett: eltávoltunk. Pedig Ő az élet célja, sőt maga az élet s e szerint az összes tevékenységünk középpontja.

Ha élni akarunk — legyünk papok, vagy világiak — a mennyei kenyér, az élet kenyere felé kell terelni szemünket, irányítani gondolatainkat, szeretve élvezni, *sztiv által* hordozni, szívből vele élni, a legfőbb kötelességünk. Ez által visszavarázsoljuk a »szentek korát«, így válhatunk az Eucharistia embereivé.

»Elet kell nekünk és nem tespedés; forrás és nem szétfolyás!« — »Gyöngye az egyház? kidülnek tagjai, nincs életerő bennük?« Miért? mert nem az Eucharistia emberei. »Az Eucharistia emberei nem álszentek, nem érzélgősek, nem tulzók. Mert itt tulzástól nem kell félni. Az Eucharistiahoz, a mennyei kenyérhez, mely érzélem kell s a legfokozottabb érzélem sem lesz itt tulzás.« Ez érzélem, ha életbe megy át, tetekben válik testté; nem marad érzélem, tevékenységben virágzik ki. Az egyház föléled s élet-erősen buzogni fog.

S hányadán vagyok önmagammal? Mi történik körülöttem a világgal?

Minden után török, mindenért lelkesülök, örömet áldozatot hozok, csak a mennyei kenyérért, az Eucharistiáért nem? Innét van a hithidegség, a közöny, a mindennapi gyarlóság.

Szívesen ellátogatok barátimhoz, akár mindennap is, egy jó szóért a látogatásomat egy-két órával is megtoldom, mert a szívem feléjük vonzódik, azonban a legjobb barátért, a jó Jézusért, az élet kenyereért valamit tenni, öt hetenkint egy-kétszer meglátogatni, vele egy fél órát eltársalogni, mily teher! — s a kivétel mily nehézséggel jár.

Szívesen elmegyek mulatóhelyekre egy-két jó órát szórakozásnak szentelni; egy kis zene képes föltett szándékaimból kifogtatni s egész éjfélig ott tartani, talán tovább is; s az angyalok öröme, az élet kenyere, a szentséges Jézusért ily áldozatra képtelennek érzem magamat. Azonnal száz kibuvót találok, a mely visszatart az éjjeli templom látogatásától, ima s elméledéstől. Azt fölöslegesnek s a mai világgal tulzásnak tartom.

Pedig a mig egyik percben oly földiesen gondolkozom, a másik percben eszembe idézem azokat a vasuti hivatalnokokat s alantas közegeiket, elmélkedem azok kötelességeiről s azok-

nak pontos teljesítéséről: szégyenpir fut el lanyhaságom, szeretetemnek kihülése miatt. Azok dolgoznak, fáradoznak a mindennapi kenyérért, mely által saját s családjuk boldogságát biztosítják s én vak, sem saját, sem embertársaim boldogságát, üdvömet a mennyei kenyérben nem látom!? Azok buzditják, költögetik egymást, hogy a közlekedés föl ne akadjon, ne szüneteljen — a mindennapi kenyérért. Mink pedig, a kik keresztényeknek hivatunk, mit teszünk, hogy az emberiség s a szentséges Jézus közötti közlekedés föl ne akadjon? semmit! sőt még rosszabbat a semminél, ha találkozik valaki, a ki lelkesedik Jézusért, az élet kenyereért, élceink centrumává teszszük, hogy kiülhessük belőle az életet, a szeretetet; hogy a kedve elmenjen Jézus, a mennyei kenyérben szemlélni a hit szemével, mint aggódik, mint imádkozik, mint hozzá önmagát áldozatul a világ üdvéért, hogy ne legyen kedve a fáradozó, buzgólkodó Jézusért élni, élni Jézus szerint.

Ha eltöprenkedem a sokszor szemtelenségig tolakodó ügynökök sorsán s összehasonlítom azok buzgólkodását saját magaméval: fájdalom fog el, hogy nincs eléggé lelkesedő szívem: »Misericordiae Domini, quia non sumus consumiti!« sóhajban tör ki sóvárgó lelkem s kérem, esedezem Ezechiél próféta jövendölésének teljesülését (36., 26.) »Uj szívet adok nektek és kebleteketbe új lelket helyezek . . . akarom elszedni köből való szíveteket s helyébe husból való (éző) szívet adni«, alázatos, szelíd, áldozatra kész szívet, szívet, a mely Jézus érdekeit megérti, Jézusért él, lángol, áldoz . . . Ő adj ily szívet, de minél előbb! hogy szeretetem tárgyát mindenki vel megismertethessem, kidicsérhessem, mindenkit számára meghódíthassak.

Hallgatom a gyári munkások zaját, együttes, céltudatos működését s nézem lelki gyűléseinknek, lelki gyakorlatainknak hiányát s ezen hiányból eredő fölületes gondolkozást, könnyelműséget, a mennyei kenyér, a szentségi Jézus vérontás nélküli áldozata méltatásánál. Napszámok izzadnak, minden idejüket s erejüket uruknak áldozzák, mert bérökért megszerezhetik a mindennapi kenyeret; és mi hívők mit adunk Jézusunknak »a mennyei kenyér« fejében? visszaéléseknek ismétlődését, tespedésnek fokozását, lelki tehetségeink folytonos elvonását.

Meddig lesz ez így?

A mig önmagunk hibájának beismerése által, nem határozzuk el saját magunkat azon útra terelni, a mely lelki átalakuláshoz vezet, a melyen erősebb dobogásba hozatik az emberi szív, a melyen alkalom nyújtatik annak tisztántartására s fölkelésére, a »mennyei kenyér« iránt. Az »Eucharistikus« egyletek egyedüli s főcélja ez. Azért ezen egyletek behozatalán s általánosításán fáradozni s az Eucharistikus összejövetelek, kongresszusok létesítése által a hitbuzgalmat fölkelteni annyi, mint »a szentek korát« visszavarázsolni, a társadalmat erkölcsi átalakulása felé terelni. Akkor az a jelszó, a mely a nagyszombati eucharistikusok zászlaján díszlett arany betűkkel kihimezve: »Vivat Jesus!« még szebben fog fölragyogni, szemekből visszatükröződni érzelmeink nyilvánulásában. Jézus élni fog elménkben, élni s hordoztatni szíveinkben. Akkor neki áldozzuk nappalainkat, éjjeleinket, összes erőnket s tehetségeinket. S ezen »mennyei kenyér« szeretetétől áthatva leszállunk embertársainkhoz, mint »Mózes hegyről a néphez, mint apostolok az utolsó vacsora terméből honfitársaikhoz«, magunkkal ragadhatjuk azok szíveit s gyarlóságukból fölemelhetjük, megújíthatjuk őket. Ez által az egyház föllendül s életerősen buzogni fog.

A kövek kiálltani fognak, hogyha e fontos dologról hallgatnánk.

Edes hazánban már mozog a levegő, csak a nyitrai egyházmegye tőprenkedik, stagnál. Miért? Félnék a szomorú való föltárásától . . . a rubrikák kötelező megtartásától, . . . visszavonás ostromozásától, . . . hitbuzgalmat fölkeltesétől, . . . papi összejövetelek s az eszmék tisztázásától?!

Nem látjuk, hogy a társadalom nagy átalakulásoknak néz elébe? Hogy pedig ezen átalakulás üdvös lehessen, az egyesek átalakulásától függ, ha azok Jézusból merítenek új életet.

Krisztus kegyelmeinek a sáfárai sorozatok kincsetekkel, nyájatokkal Jézus körül, a ki közöttünk él a mennyei kenyérben, az oltárszentségben. Ő az üdvös átalakulás centruma.

»Munkálkodjatok, de nem oly eledelért, mely veszendő, hanem mely megmarad az örök életre, melyet az ember Fia ad nektek.« (Ján. VI., 26.)

B. A.

Alapított 1869-ben.

A NYITRAI NÉPBANK

mint részvénytársaság

elfogad betéteket a legjutányosabb feltételek mellett, leszámítol váltókat, betéti könyvecskéket; kölcsönöket ad ingatlanokra a legkisebb kamatláb és szabott ügyvédi díjak mellett amortizációra különböző tervekben; előleget ad arany- és ezüstneműekre, sorsjegyek, részvények- és másnemű értékpapírokra; elad és vesz mindegyik értékpapírt napi árnyamban; felvilágosítással szolgál és mindennemű megbízást teljesít: bank-, pénz- és biztosítási ügyekről.

Az igazgatóság.

Székhaza Városházter 3. sz.

Fogorvosi és fogtechnikai műterem

— NYITRÁN. —

Külföldi tanulmányaimat bevégezvén, van szerencsém a tisztelt közönséget értesíteni, hogy Nyitrán

fogorvosi és fogtechnikai műtermemet

(Kalmár-utca 6. sz. a. Schlachta-fele ház 1-ső emeletén) nyitottam, és a tudomány és a fogtechnikai téren elért minden vívmány és a fokozódott követelményeknek megfelelő fogorvosi és fogtechnikai munkákat jutányos áron végzendek.

Dr. STEIN EMIL,
okleveles fogorvos.**A munkácsi uradalom ásványvizei**

a millenniumi kiállítás egészségügyi csoportjában kiállítva, diszoklevéllel lettek kitüntetve.

Szolyvai és Polenai

égyvényes ásványvizek,

köszvényes bántalmak és gyomorbajok specificumai, egyszersmind

jeles borvizek is.

Luhi Erzsébet

égyvényes ásványviz,

kitünő a légzőszervek és az emésztő tractus hurutos bántalmainál.

Kellemes ízű üdítő asztali viz.

Fő-raktár:

PÉCS EDE

kereskedőnél Nyitrán.

Hirdetmények

a „Nyitramegyei Szemle“

részére

jutányos áron felvételnek a kiadóhivatalban,

Nyitrán, Papnevelde-utca 2. sz.

Egyházi és egyleti zászlók

Kitüntette: Szeged 1876. — Szekesfehervár 1879. Deés 1879. — Budapest 1885., 1896.

Magyarország legrégebbi egyházi szerek és zászlók gyára

Oberbauer Alajos utóda

József főherceg és Klotild főhercegné ö császári és királyi fenségeinek udvari szállítója

BUDAPEST, Váci-utca 14-ik szám.

Alapított 1863-ik évben.

Elismert megbízhatóság, pontos és szolid kiszolgálás.

Ajánlom dúsán felszerelt

egyházak és kápolnák berendezéséhez szükséges tárgyaikat

a legjutányosabb áron, a lehető legszebb kivitelben, nevezetesen:

MISERUHÁKAT,
Pluviale, Dalmatika és Ornatuokat.

Egyházi és társulati tobagók.

Tüztöltők, iskolásgyermekek, Maria-társulati, ipartársulati, dalegyleti és temetkezési egyleti zászlókat.

Szent szobrokat, csillárokat, ciborium és kelyheket.

Fali és oltárgyertyatartók és oltárlámpákat.

Monstranciák, stációképek, oltárok, úr-koporsókat stb. stb.

Régi ruhák javítását, valamint kelyhek, ciborium, monstrancia, oltárlámpák és oltárgyertyatartók megezüstözését vagy megaranyozását elvállalom és olcsón készítem el. Nagy választék arany, ezüst és selyemhímzésekben, valamint hímzett egyházi ruhákban. Képes árjegyzéket és költségvetést kívánatra bérmentve küldök. 1-52.

Műhímezés**Szőlőtrágya-kompozíciót**

és szőlők alá való mindennemű műtrágyákat elismert kitünő minőségben ajánl

A „HUNGÁRIA“

műtrágya, kénsav és vegyi-ipar részvénytársaság

BUDAPEST, Váci-körút 21.

Részletes utasításokat kívánatra ingyen és bérmentve küld az igazgatóság.

Huszár István könyvnyomdája Nyitrán.

